

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

ב"ה

תיק 1133160/4

בבית הדין הרבני הגדול ירושלים

לפני כבוד הדיינים:

הרב יצחק אלמליח, הרב מיכאל עמוס, הרב מימון נהרי

המערערת: פלונית (ע"י ב"כ עו"ד רומי קנבל)

נגד

המשיב: פלוני (ע"י ב"כ עו"ד יאיר שיבר)

הנדון: סמכות בתביעת מזונות שלא הוגדרה 'השבת מזונות' – משמעות 'המבחן המהותי'

פסק דין

לפנינו ערעור האישה (להלן המערערת) על החלטת בית הדין האזורי נתניה מיום ד' בתמוז תשע"ז (28.6.2017) שעניינה קביעת סמכות לבית הדין לדון בענייני מזונות.

המערערת מבקשת לבטל החלטה זו מאחר שניתנה, לטענתה, בהיעדר סמכות. האיש (להלן המשיב) מבקש לדחות את הערעור ולהותיר את החלטת בית הדין על כנה. שני הצדדים המציאו חומר רב שעיקרו טיעונים משפטיים, בצירוף אסמכתאות משפטיות.

להלן תקציר עובדתי הרלוונטי למתן הכרעתנו בערעור:

א. הצדדים נישאו זה לזה כדת משה וישראל בשנת 2002 ולהם שני ילדים משותפים קטינים.

ב. בין הצדדים פרץ משבר במערכת הנישואין שהוביל לגירושין לפני כחמישה חדשים.

ג. הצדדים הסכימו להתגרש ולהותיר את הנושאים השנויים במחלוקת לאחר הגירושין.

ד. בתאריך כ"א בכסלו תשע"ז (21.12.2016) הגיש המשיב לבית הדין בקשה ליישוב סכסוך.

ה. בתאריך א' באדר תשע"ז (27.2.2017) הגיש המשיב לבית הדין תביעה לגירושין, ובכרוך לה תביעות למזונות אישה וילדים, משמורת, הסדרי שהות, רכוש ופיצוי.

ו. בתאריך כ"ב בניסן תשע"ז (18.4.2017) הגישה המערערת לבית המשפט תביעה למזונות קטינים.

ז. התקיימו מספר דיונים בבית הדין האזורי בעניין הגירושין.

להלן טיעוני המערערת המרכזיים:

טענתה המרכזית של המערערת (על ידי בא כוחה) היא כי בית הדין הרבני משולל סמכות לדון בתביעת כריכת מזונות מכוח סעיף 3 לחוק שיפוט בתי דין רבניים (נישואין וגירושין), תשי"ג – 1953, וזאת משתי סיבות עיקריות:

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

ראשית: לדבריה, בית הדין קמא בהחלטתו בעניין הסמכות קבע כי הלכת שרגאי שונתה, אך לטענת המערערת בית הדין שגה בכך והלכת שרגאי לא בוטלה; שנית: לדבריה, הלכת שרגאי שנשארה במקומה אינה מאפשרת כריכת מזונות ילדים בבית הדין הרבני, אלא אם כל הנוגעים בדבר הביעו את הסכמתם לסמכות בית הדין, שאז הסמכות תהיה מוקנית לפי סעיף 9 לחוק.

עוד טוענת העותרת כי כריכת המזונות נעשתה במקרה זה שלא כדין וכך אינה כנה. טיעוני ותגובת המשיב בכתב התשובה נמצאים בעיקרם בנימוקי פסק הדין דנן.

דיון והכרעה

נקדים ונאמר כבר עתה כי טענותיה של המערערת, על שני מרכיביהן, אינן נכונות – הן הטענה כי החלטת הסמכות שהוציא בית הדין, נשואת הערעור, התבססה על ההנחה כי הלכת שרגאי התבטלה, והן ההנחה כי הלכת שרגאי אינה מאפשרת כריכת מזונות ילדים בבית הדין הרבני.

בית הדין הרבני בפסיקתו, כמו בשאר פסיקות בתי הדין הרבניים בשנים האחרונות, אינו טוען שהלכת שרגאי (בר"ע 120/69 רות שרגאי ואחרים נגד יהודה שרגאי, פ"ד כג(2), 171) התבטלה ואינה קיימת, אלא כי הלכה אחרת השתנתה בפסיקת בית המשפט וזאת באופן מפורש ומוכרז. הלכה זו היא המעבר מ'המבחן הפרוצדורלי' ל'מבחן המהותי', כפי שקבע בית המשפט העליון בבג"ץ 4407/12.

גם בית המשפט העליון הצביע על כך בהציגו את עמדת הייעוץ המשפטי לשיפוט הרבני בשם בית הדין הרבני (בג"ץ 787/14 פלונית נגד פלוני, פסקה 3):

משיבים 2 ו־3 (באמצעות הייעוץ המשפטי לשיפוט הרבני) [...] לדידם, הלכת שרגאי אמנם עומדת על מכונה [...] אולם 'המבחן המהותי' שאומץ בפרשת פלוני מצמצם באופן דרמטי את השלכותיה של הבחנה זו, וקובע כי הסיווג הפורמאלי של תביעת המזונות אינו משמעותי: כל עוד נתן בית הדין הרבני את דעתו על אינטרס הקטינים והחלטתו אינה מקפחת אותם, לא ניתן יהיה לרוקן את הכרעתו מתוכן באמצעות הגשת תביעה עצמאית.

אומנם קודם לפסק דין שרגאי היה מקובל בפסיקות בתי המשפט, כפי שמורה גם לשון סעיף 3 לחוק שיפוט בתי דין רבניים (נישואין וגירושים), תשי"ג – 1953 כי עניין מזונות הילדים בשם הילדים יכול להיכרך אל תביעת הגירושים וכי "יהא לבית דין רבני שיפוט ייחודי בכל עניין הכרוך בתביעת הגירושים, לרבות מזונות לאישה ולילדי הזוג".

כך קבע בית המשפט העליון בבג"ץ 170/56 (דן רחמני נגד יפה רחמני, בית הדין הרבני האזורי תל אביב יפו ואח' פ"ד יא 247) ובביד"מ 1/60 (אפרים וינטר נגד אלה מסיה בארי, פ"ד טו 1457) בכותבו: "מזונות הילדים אפילו אם הם נדרשים על ידי הילדים גופם, ולא ההורים המתגרשים, נחשבים לעניין הכרוך בתביעת הגירושים".

דווקא פסק דין שרגאי הוא ששינה מההלכה המקובלת קודם לכן בבית המשפט העליון במשך למעלה מעשור וחצי שנים, ויותר מכך: נגד משמעות לשון החוק – וזאת בלא שהודיע מפורשות על שינוי ההלכה ובלא שיאזכר את פסקי הדין הקודמים של בית המשפט שקבעו אחרת – וקבע כי בבית הדין הרבני אפשר לכרוך לתביעת הגירושים מכוח סעיף 3 לחוק את עניין

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

המזונות רק כהליך של 'השבת הוצאות' המזונות בין ההורים ולא כהליך הדין בעניין הילדים
גופם (בפסקה 5 לפסק הדין):

כידוע, ניתן לתבוע מזונות לילדים בשתי דרכים. ההורה, המוציא (או עומד להוציא) יציאות למזונות הילד, יכול לתבוע השבתם ממי שחייב לזון את הילד, ואם הייתה אישה תובעת גט, יכול שתביעת מזונות שכזאת תהא כרוכה בתביעת גירושין, ועקב כך תהא בסמכותו הייחודית של בית הדין הרבני, מכוח סעיף 3 לחוק שיפוט בתי דין רבניים (נישואין וגירושין), תשי"ג – 1953 [...]

אך הילד יכול בעצמו לתבוע מזונותיו מן ההורה החייב בכך. זוהי תביעת מזונות ממש, ולא רק תביעה להשבת יציאות. התביעה שונה מתביעת ההורה לא רק מבחינת מהותה, אלא גם מבחינת בעלי הדין העומדים בפני בית המשפט או בית הדין ומתדיינים. שבו בזמן שבמקרה הראשון מתדיינים ההורים בינם לבין עצמם, מתדיין במקרה השני הילד עם ההורה הנתבע [...]

בהלכת שרגאי, כפי שניתן להיווכח, התמקד בית המשפט בהבחנה מי הם בעלי הדין בהליך בבית הדין, אם הם ההורים אשר אחד מהם תובע את הסדרת 'השבת המזונות' ביניהם בעבר ובעתיד, ואז עניינם יכול להיכרך בבית הדין, או שמא הילד הוא בעל הדין התובע מזונות מהוריו, ואז תביעתו לא תוכל להיכרך אל תביעת הגירושין, שהיא הליך המתקיים רק בין שני ההורים ואילו הילד אינו בעל דין בהליך זה – ראה בעניין זה דבריו של בית המשפט בפסק הדין בע"א 445/84 (ארזי חבושה (קטין) נגד שלמה חבושה, פ"ד לט(3) 713):

ישנה חשיבות, אם כן, לשאלה, מיהו הצד למשפט: ההורה או אחד מילדיו [...] די במבט על כתבי הטענות של ההורים שהוגשו לבית הדין הרבני כדי להיווכח שהילדים אינם צדדים למשפט התלוי ועומד שם [...] החשיבות שיש לייחס לזהותו של הצד למשפט איננה נקבעת ונמדדת אך ורק מהבחינה הפורמאלית, אלא – מה שחשוב הרבה יותר – מהבחינה המהותית.

ההשלכה המרכזית למעשה היוצאת מהבחנה זו של בית המשפט בפסק דין שרגאי בשאלת זהות בעלי הדין בהליך בבית הדין היא באפשרות הקיימת לילדי בני הזוג המתגרשים להגיש אל בית המשפט לאחר פסיקת המזונות בבית הדין תביעה עצמאית משלהם בעניין מזונותיהם, כדברי פסק דין שרגאי: "פסק דין שיצא במשפט שבין ההורים אינו גורע מזכות הילד לתבוע את מזונותיו בשמו שלו" – להבדיל ממקרה שבו עניין מזונות הילד נדון בהליך בבית המשפט אשר בו הילד היה התובע, שבו לא יוכל הילד לפתוח בתביעת מזונות חדשה מהוריו. אולם מלבד אפשרות זו של הקטין לפתוח את עניין המזונות מחדש בבית המשפט, הרי שברור כי גם לפי הלכת שרגאי, אחד מההורים יכול לכרוך אל תביעת הגירושין בבית הדין הרבני את עניין המזונות כ'השבת מזונות' מההורה השני "שחייב לזון את הילד", הן על מזונות העבר והן בעבור מזונות העתיד.

תביעת מזונות כרוכה זו שבבית הדין אינה צריכה להיעשות דווקא על ידי כתיבת התובע בצורה מפורשת כי הוא תובע בה את 'השבת הוצאות' למזונות הילדים, אלא די בפנייתו אל בית הדין כשהוא כורך את עניין מזונות הילדים, כדי שאנו נבין כי מדובר במסגרת של תביעה נגד ההורה השני בדרך של 'השבת הוצאות'.

כך עולה משלל פסיקות של בית המשפט העליון, כמו פסיקת השופט – לימים הנשיא – מ' שמגר (בע"א 109/75 אמיר אברהם נגד אהרן אברהם, פ"מ כט(2) 690) שבה כתב:

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

תביעה למזונותיהם שלילדים יכול שתעלה בתביעתם של אחד ההורים ויכול שתעלה בתביעת הילדים עצמם:

א. הורה המוציא הוצאות למזונותיו של ילד [...] עומדת לו זכות התביעה להשבתן של ההוצאות ממי שחייב במזונות הילד, כולן או חלקן, יכול לתבוע מזונותיו של הילד ממי שחב בהם לדעתו.

שנית, תביעה למזונותיו של ילד יכול ותהיה משולבת בתביעת גירושין שבין ההורים. בשני המצבים המתוארים מתנהלת ההתדיינות בין ההורים, והילד אינו צד לתביעה.

וכך שב וביאר השופט שמגר בפסק הדין (ע"א 118/80 לאה גבעולי נגד ירמיהו גבעולי, פסקה 6):

כפי שראינו לעיל מאפשר סעיף 3 הנ"ל גם כריכת עניין המזונות של ילדי בני הזוג המתדיינים בתביעת גירושין. הווה אומר, המזונות אותם רשאי בית הדין לפסוק עד למתן הגט כוללים גם את השבת היציאות שהאישה מוציאה למזונותיהם של ילדיה.

ושוב קבע בית המשפט בבירור כי "מאפשר סעיף 3 הנ"ל גם כריכת עניין המזונות של ילדי בני הזוג המתדיינים בתביעת הגירושין", ודי בכך כדי להחשיבם כ"השבת היציאות שהאישה מוציאה למזונותיהם של ילדיה".

ועוד קודם לכן – כשנה וחצי לאחר מתן פסק דין שרגאי – הרכב בית המשפט, שבו ישב השופט זוסמן שכתב את פסק דין שרגאי, כתב את הדברים באופן ברור וקבע (בע"א 404/70 אליהו עברון נגד חיים עברון, פ"ד כה(1) 373) כי אל תביעת הגירושין בבית הדין הרבני יכולים ההורים לכרוך את "עניין מזונות הילדים" ואין צורך שיכונה במפורש במילות הקסם 'השבת הוצאות של מזונות':

הלכה פסוקה היא כי בתביעת גירושין שבין בעל ואישה כרוך ענין מזונות ילדי בני הזוג, אולם המשפט הוא בין הבעל והאישה והילדים אינם צד לדיון [...] הגם שעניין מזונות הילדים כרוך מעצם טבעו או מפאת רצונם של ההורים בתביעת הגירושין שלהם [...] אין הוא בגדר תביעת מזונות של הילדים.

וראו גם בפסק דין חבושה (בע"א 445/84 דלעיל): "כבר נפסק פעמיים רבות [...] כי תביעה המוגשת על ידי אם למזונות ילד, הינה תביעתה של האם להשבת המזונות, אשר היא מוציאה על הילד."

אלא שזוהרה של הלכת שרגאי – הנותנת דגש על הבחנה המדוקדקת בשאלה מיהו בעל הדין בהליך שבבית הדין – הלך ופחת בשנים האחרונות, וזאת בעקבות המעבר החשוב ושינוי הגישה בפסיקות בית המשפט העליון מ'המבחן הפרוצדוראלי' אל ה'מבחן המהותי'. במקביל וכהשלכה מכך הצטמצמה גם אפשרותו של קטין לפתוח מחדש את פסיקת המזונות שנקבעו בבית הדין בהליך תביעת המזונות הכרוכה לגירושין (וזאת באמצעות הגשת תביעת מזונות עצמאית של הקטין נגד אחד מהוריו, הנעשית למעשה על ידי הורהו האחר).

וכך כתב השופט י' עמית בבג"ץ (4407/12 פלוני נגד בית הדין הרבני הגדול לערעורים, פסקה 13):

הגישה בהלכת עברון, המדגישה את המבחן הפרוצדוראלי, השתנתה עם חלוף הזמן לגישה שמיקדה את הדגש במבחן המהותי. על פי מבחן זה, אין צורך בהגשת תביעה נפרדת ובדיון נפרד בעניינו של הקטין, ודי בכך שבית

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

המשפט דן לגופו בעניין מזונות הילדים ובחן את ההסכם שנערך בין בני הזוג תוך התייחסות לטובת הילדים ולמזונותיהם [...]

על דרך השלילה נקבע במסגרת המבחן המהותי כי בהיעדר אינדיקציה כלשהי לכך שבית המשפט לא בחן את שאלת המזונות או שבית המשפט התעלם מחובתו לבחון את נסיבות עריכת הסכם, אין לבטל את תוצאותיו של ההליך ואין לשנות את סכום המזונות על נקלה, אלא במקרים בולטים.

כחודש וחצי לאחר מתן פסק הדין בבג"ץ (4407/12), חזר בית המשפט העליון בהרכב מורחב של שבעה שופטים (בבג"ץ 6929/10 פלונית נגד בית הדין הרבני הגדול, 2013) וכהמשך ישיר לגישת בית המשפט בפסיקותיו האחרונות הבהיר כי "עניין המזונות נכרך כדין בתביעת גירושין שהוגשה לבית הדין" בלא שדרש שבתביעה יצוין מפורשות כי זוהי תביעת 'להשבת המזונות'. וכך כתבה בפסק דין זה נשיאת בית המשפט העליון הקודמת, מ' נאור (בפסקאות 13, 18 ו-24):

13. [...] אף לבית הדין הרבני נתונה סמכות לדון במזונות ילדים [...]. במקרים בהם עניין המזונות נכרך כדין בתביעת גירושין שהוגשה לבית הדין [...] במקרה שכזה סמכותו של בית הדין לדון במזונות הילדים היא כאמור סמכות ייחודית מקורית, המוציאה את סמכותם של בתי המשפט לענייני משפחה [...]

18. [...] כפי שציינתי לעיל, הסמכות לדיון במזונות ילדים בבית הדין הרבני יכולה להתבסס על שלושה אדנים חלופיים: כריכה כדין, הסכמת הצדדים, או סמכות נלווית (נמשכת).

24. [...] בכך אין כאמור כדי לגרוע מסמכותו המקורית לדון בענייני מזונות ילדים מכוח כריכה, וכן בסמכותו מכוח הסכמת הצדדים לדון בענייני מזונות. ואולם בהיעדר כריכה, בהיעדר הסכמה בין הצדדים להקנות את הסמכות לבית הדין הרבני [...] מצוי עניין מזונות הילדים מחוץ לגדרי סמכותו של בית הדין.

וכפי שביארנו לעיל, גם הנשיאה נאור סברה כי אין בכך כל סתירה לכך שהלכת שרגאי עדיין במקומה עומדת (בפסקה 30):

כידוע תביעה להשבת הוצאות שהוציא הורה בגין מזונות הילדים יכולה להיכרך בתביעת הגירושין. ואולם תביעה למזונות ילדים המוגשת בשם – להבדיל מתביעת אחד מהוריהם להשבת הוצאות שהוציא בגין מזונות הילדים – אינה יכולה להיכרך בתביעת גירושין.

על דברים אלה חזרה השופטת, כתוארה אז, ע' ארבל, באותו פסק דין וכתבה:

אני מצטרפת לפסק דינה המקיף של חברתי השופטת מ' נאור [...] כמוכן שאין באמור לגרוע מסמכותו המקורית של בית הדין לדון בענייני מזונות ילדים שנכרכו בתביעת גירושין כדין ובכנות [...]

גם אם יטען הטוען כי דבריה של הנשיאה נאור נאמרו רק כ'אמרת אגב', הרי ברור כי חזקה על בית המשפט שלא ישחית מילותיו לדיק ולא יאמר לשווא קביעה שאינה נכונה.

יותר מכך: הנשיאה נאור חזרה על דבריה פעם נוספת, בפסק דינה בבג"ץ 8533/13 (פלונית נגד בית הדין הרבני הגדול) שאף הוא היה בהרכב מורחב, והפעם לכל הדעות אין אלו אמרות אגב (פסקה 29):

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

בכך נבדלת סוגית ברית המילה מסוגיות אחרות, אשר נפסק כי הן בנות־כריכה בתביעת הגירושין, כדוגמת המשמורת הפיזית, קביעת נטל הוצאות המחייבה של ילדי בני הזוג המתגרשים זה מזה [...]

סוגיות אלה קשורות במהותן, באופן ישיר ואמיץ, בהליכי הגירושין והכרעה בהם מתחייבת מעצם שינוי הנסיבות הנובע מהגירושין [...] הפקעת הנישואין מצריכה גם קביעה בעניין מזונות הילדים, שכן כבר אין בנמצא קופה משותפת.

וזאת עם דבריה בפסקה שלאחר מכן (פסקה 30):

כידוע תביעה להשבת הוצאות שהוציא הורה בגין מזונות הילדים יכולה להיכרך בתביעת הגירושין. ואולם תביעה למזונות ילדים המוגשת בשמם – להבדיל מתביעת אחד מהוריהם להשבת הוצאות שהוציא בגין מזונות הילדים – אינה יכולה להיכרך בתביעת גירושין.

פעם נוספת קבע בית המשפט העליון בפסק דינו של השופט נ' הנדל בבג"ץ (5933/14) דלעיל, והפעם באופן ישיר וממוקד בדחותו עתירה נגד כריכת מזונות ילדים בבית הדין הרבני, כאשר הפנה אל דברי הנשיאה נאור בבג"ץ (8533/13) דלעיל:

כבר נפסק כי מזונות קטינים הוא עניין הניתן לכריכה (שם, פסקה 29). ואכן, במקרה דנא כרך המשיב את מזונות הקטין עם תביעת הגירושין [...] מכאן שעל פי המסד המשפטי הרלבנטי החומר שהוגש איננו מצביע על כל עילה להתערב בהחלטת בית הדין הרבני הגדול לקבוע כי הסמכות העניינית לדון במזונות הקטין נתונה לבית הדין הרבני.

וכל זאת, כפי שציין השופט הנדל, בלי לפגוע באפשרותו העקרונית של הקטין לפתוח לאחר מכן מחדש את עניין המזונות בבית הדין, במקרה שאכן קופח:

תביעת מזונות עצמאית של קטין – יכול שתידון בבית המשפט לענייני משפחה על אף קיומו של הליך קודם בבית הדין הרבני (ראו בג"ץ 4407/12 פלוני נגד בית הדין הרבני הגדול לערעורים (7.2.2013); בג"ץ 8533/13, פסקה 30).

נגד פסק דינו של השופט הנדל הוגש בבג"ץ (6454/14) פלוני נגד פלוני בטענה כי הקביעה שלפיה ניתן לכרוך את מזונות הילדים לתביעת הגירושין יש בה ביטול ושינוי להלכת שרגאי הוותיקה.

הנשיא (ראז) א' גרוניס נדרש לכך ודחה טענה זו על הסף, תוך שהוא חוזר שוב על קביעתו של השופט הנדל ומפנה אל קביעתו של הנשיא שמגר בפסק דין גבעולי ופסק דינה של השופט נאור שהבאנו לעיל:

בפסק הדין לא נקבעה הלכה חדשה [...] אף לא נקבעה הלכה העומדת בסתירה להלכות קודמות של בית המשפט העליון, כנטען על ידי העותרת.

כפי שנפסק, ניתן לכרוך בתביעת גירושין את סוגיית מזונות הילדים (ראו, ע"א 118/80 גבעולי נגד גבעולי, פ"ד (4) 155, 158 (1980)). אולם, עוד כפי שנפסק, כריכה זו אינה מונעת הגשת תביעת מזונות עצמאית על ידי הקטין לבית המשפט לענייני משפחה. העניין הכרוך בבית הדין הרבני הוא אפוא במישור היחסים שבין בני הזוג, לעניין השבת הוצאות שבהן נושא אחד מבני הזוג בקשר לגידול הילדים.

עניין אפשרות כריכת מזונות הילדים בבית הדין הרבני עלה שוב על שולחנו של בית המשפט העליון, במסגרת עתירה לבג"ץ (787/14) פלוני נגד פלוני. אולם במקרה זה בית המשפט

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

העדיף שלא להיכנס לגופה של סוגיית כריכת מזונות הילדים, ודחה את העתירה משום שבמקרה זה לדעתו הכריכה הייתה לא כנה, ועל כן הדיון בשאלות האחרות כלל אינו מתחיל.

כשנה לאחר מכן עלה עניין כריכת מזונות הילדים בבית הדין פעם נוספת בפני בית המשפט העליון, במסגרת בג"ץ (6598/16 פלונית נגד בית הדין הרבני הגדול). השופטת ע' ברוך בפסק דינה הציגה תחילה את המצב המשפטי הקיים, אך נמנעה גם היא מלהיכנס לסוגיה זו, בקבלה את עמדת הייעוץ המשפטי של בתי הדין הרבניים, לפיה בעתירה זו בית הדין קנה סמכות לפי סעיף 9 לחוק מכוח הסכמת הצדדים, ועל כן "עניינה [של העתירה] אינו דורש דיון והכרעה בסוגיה העקרונית של כריכת תביעת מזונות ילדים בתביעת גירושין המוגשת לבית דין רבני".

העולה מכל האמור הוא כי בית המשפט העליון חזר על דבריו חוזר והבהר, כפי שהבהיר גם בית הדין הרבני קמא, כי אפשר לכוון את עניין המזונות בבית הדין הרבני, ומרגע כריכת המזונות בבית הדין הרבני נתפסה סמכותו הייחודית לדון בעניין זה בתביעת המזונות של ההורים, ואי אפשר להגיש מאותו רגע תביעה דומה בבית המשפט לענייני משפחה.

עם זאת, בהתאם להלכת שרגאי, שכאמור לא בוטלה, אין בפסק דין זה שיינתן בבית הדין הרבני כדי למנוע מילדי בני הזוג לחזור ולתבוע את עניין המזונות בבית המשפט לענייני משפחה כתובעים עצמאיים, אלא שבהתאם לפסיקת בג"ץ (4407/12, לא במהרה ייטה בית המשפט לפתוח את עניין המזונות מחדש בבית המשפט, והוא יעשה זאת רק את יתברר לו כי עניינם לא נדון לגופו וכי עניינם קופח בפסיקת המזונות שנקבעה בבית הדין הרבני.

במקרה שלפנינו, עד אשר יקבע בית הדין הרבני האזורי את פסיקתו בעניין המזונות, הרי שחזקה על בית הדין, כערכאה משפטית מוסמכת, שיעשה את מלאכתו נאמנה וידון בעניינם של הקטינים כנדרש ולא יקפחם, כפי שקבע בג"ץ (6378/04 ג' ש' נגד בית הדין הרבני הגדול בירושלים):

בנסיבות אלה גם אין מקום להניח מראש, ועוד בטרם קוים דיון בעניין בפני בית הדין הרבני, שעניינם של הקטינים לא יזכה בדיון בפני בית הדין לתשומת לב ראויה ויידחה מפני שיקולי ההורים בהסדרת הגירושין.

באשר לטענת המערערת כי העובדה שטרם נערך דיון וניתנו החלטות בעניין מזונות הילדים, יש בה כדי לפגום בתפיסת הסמכות בעניין בבית הדין הרבני:

טענה זו אינה נכונה. כידוע, בהתאם להוראת סעיף 3 לחוק שיפוט בתי דין רבניים (נישואין וגירושין):

הוגשה לבית דין רבני תביעת גירושין בין יהודים, אם על ידי האישה ואם על ידי האיש, היא לבית דין רבני שיפוט ייחודי בכל ענין הכרוך בתביעת הגירושין, לרבות מזונות לאישה וילידי הזוג.

לכן התנאי הקובע לתפיסת הסמכות בבית הדין הרבני או בבית המשפט הוא מועד הגשת התביעה אל מזכירות הערכאה המשפטית, "שהגשה מוקדמת לערכאה אחת חוסמת את האפשרות של הקניית סמכות לערכאה השנייה" (תמ"ש (ירושלים) 3343/97 א' ו' נגד א' א'), וכפי שכתב זאת השופט א' זגורי בתמ"ש (נצ') 12-10-466 (ט' ע' נגד ר' נ' ע'):

המבחן הנוהג בפסיקה מזה מספר עשורים מורה כי הסמכות לדון בעניין מסוים אשר מצוי בסמכות מקבילה של שתי הערכאות – הדתית והאזרחית – יהיה נתון לערכאה שבה נפתח ההליך בתחילה (ראו למשל: ע"א 104/54 הרניק נ' הרניק, פ"ד ח 995 (1954); ע"א 3868/95 ורבר נגד ורבר, פ"ד נב(5) 817 (1998); בג"ץ 8754/00 רון נגד בית הדין הרבני הגדול, פ"ד נו(2) 625 (2002) פסק דינו של

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

השופט י' אנגלרד; בג"ץ 58/08 פלונית נגד בית הדין הרבני האזורי בחיפה, [פורסם בנבו] (21.1.2010); מנשה שאוה, השיפוט בדיני משפחה עמ' 37–70 (2003).

מדובר אפוא במבחן טכני שבו השאלה היחידה היא על איזו תביעה הוטבעה חותמת 'נתקבל' קודם לכן: תביעת האם בבית המשפט או תביעת האב בבית הדין הדתי?

עוד יש לציין את מה שהעיר בית הדין האזורי לאי קיום הדיון בעניין מזונות הילדים:

אין מקום להאשים את בית הדין בהזנחת טובת הקטינים כאשר לא נקבעו עדיין מזונות, או לטעון לחוסר סמכות מהטעם שלא נקבע דיון בעניין כאשר בא כוח האישה הוא שמערים קשיים מקדמיים בנושא הסמכות ולא נענה לקביעת בית הדין לקבוע מועד כאמור.

לא רחוק לומר שטענה זו גובלת בחוסר תום לב מובהק!

זאת ועוד: בתאריך כ"ט בתשרי תשע"ח (19.10.2017) נערך דיון בבית הדין הרבני האזורי בענייני הצדדים, ובו העלה בית הדין גם את עניין מזונות הקטינים (בשורות 115–135 לפרוטוקול הדיון) אלא שבא כוח האישה ביקש מבית הדין שלא להיכנס לגופו של עניין אלא רק לצורך בחינת פשרה ומשא ומתן.

באשר לטענת המערערת כי תביעת מזונות הילדים נכרכה שלא כדין ולא בכנות:

גם טענה זו דינה להידחות. זאת משום שלמעשה המשיב פירט בתביעה שהגיש אל את הדין את גובה משכורתו ואת שכרה של המערערת וצירף אליה תלושי שכר שלו, ובמסגרת הבקשה לחלוקת הרכוש בתביעה הבעל מפרט את רכוש הצדדים, כולל דירות וחשבונות הבנק שברשותם. במסגרת סעיף 69 לתביעתו מבקש הבעל לכרוך גם את עניין מזונות הילדים:

תוך התחשבות בכך שהילדים יהיו במשמורת משותפת של הצדדים, תוך התחשבות בפסיקה המתפתחת בשנים האחרונות בהסדרים של משמורת משותפת וחלוקת זמני שהייה שוויונית.

אומנם מן "הראוי [היה] לציין סכום הנראה כשקול וראוי לכאורה" (ע"א 93/5484 מ' נגד ע' מ', וראה ע"א 94/2878 ז' מ' נגד הרב מ' י' מ'), אך חוסר בהצעת סכום מוערך לתשלום המזונות כשלעצמו אינו מהווה חוסר כנות בכריכה, ו"אין צורך שהבעל ינקוב את הסכום, שהוא מציע לשלם לאישה" (ע"א 384/85 ש' ב' י' נגד ר' ב' י', פ"ד לט(4) 775).

פסק דין

לאור האמור פוסק בית הדין:

- א. הערעור נדחה מהנימוקים דלהלן.
- ב. כריכת מזונות הילדים של המשיב בבית הדין נעשתה כדת כדין ובכנות.
- ג. בית הדין הרבני מוסמך לדון בעניין מזונותיהם מכוח כריכת המשיב את תביעות אלו בתביעתו לגירושין שקדמו לפתיחת התיק בבית המשפט על ידי המערערת, וזאת בהתאם להוראות סעיף 3 לחוק שיפוט בתי דין רבניים (נישואין וגירושין), תשי"ג – 1953.

ניתן ביום כ"ז באדר התשע"ח (14.3.2018).

הרב מימון נהרי

הרב מיכאל עמוס

הרב יצחק אלמליח